

Pomen ekonomskega integriranja in trgovinske liberalizacije na primeru trgovinskega sporazuma med EU in članicami Mercosur

DOI: <https://doi.org/10.55707/eb.v9i1.111>

Prejeto: 16. 3. 2022 / Sprejeto: 22. 3. 2022

Znanstveni prispevek

UDK 339.542.2:005.44

KLJUČNE BESEDE: trgovinski sporazum, globalizacija, liberalizacija, EU, Mercosur

POVZETEK – Globalizacija povečuje povezanost nacionalnih trgov in soodvisnost držav po vsem svetu, kar pomeni, da vse države razvijajo svoja gospodarstva v skladu z enotnimi pravili in predpisi, ki jih oblikujejo mednarodne organizacije. Liberalizacija trgovine velja za ključno politiko globalizacije. Splošni namen liberalizacije trgovine je povečati stopnjo gospodarske rasti držav na trajnostni osnovi skladno z doseganjem drugih makroekonomskih ciljev. Eden izmed glavnih ciljev liberalizacije je povečati odprtost gospodarstva za trgovino in naložbe, da bi se lahko bolj neposredno vključilo v regionalno in svetovno gospodarstvo. EU krepi dostopnost do odprtih trgov tako s lastnim širjenjem, sprejemanjem novih članic v integracijo kot tudi s sklepanjem ekonomskih integracijskih pogodb z drugimi državami po svetu. Namen sprejetja sporazuma o prosti trgovini med državami članicami EU in državami članicami Mercosur je postopna liberalizacija trgovine z blagom in storitvami ter odprtje trgov javnih naročil pogodbenic. V raziskavi obravnavamo podlage za nastanek in pomen regionalnega trgovinskega sporazuma med EU in članicami Mercosur ter na podlagi podatkov analiziramo obseg trgovanja.

Received 16.3.2022 / Accepted 22.3.2022

Scientific article

UDC 339.542.2:005.44

KEYWORDS: trade agreement, globalisation, liberalisation, EU, Mercosur

ABSTRACT – Globalisation increases the closeness of national markets and the interdependence of countries around the world, which means that all countries develop their economies according to uniform rules and regulations established by international organisations. The universal need for countries to export some goods and services leads to trade liberalisation, which in turn promotes regional integration. Trade liberalisation is considered a key policy of globalisation. The overall objective of trade liberalisation is to increase the rate of economic growth of countries on a sustainable basis, consistent with the achievement of other macroeconomic objectives. One of the main objectives of liberalisation is to make economies more open to trade and investment, so that they can integrate more directly into the regional and global economy. The EU is strengthening access to open markets through its own enlargement, by welcoming new members into the integration, and by concluding economic integration agreements with other countries around the world. The purpose of the FTA between the EU member states and Mercosur is to gradually liberalise trade in goods and services and to open up the public procurement markets of the parties. The research discusses the basis for the emergence and importance of a regional trade agreement between the EU and Mercosur members, and analyses the volume of trade on the basis of data.

1 Uvod

Regionalno gospodarsko povezovanje je eden glavnih trendov v mednarodnem razvoju gospodarskih odnosov v zadnjih nekaj desetletjih. Globalni šoki, kot sta fi-

nančna kriza leta 2008 in pandemija covida-19, zahtevajo mednarodno sodelovanje in usklajevanje, saj situacija ne postavlja samo vprašanja, kako naj bi bil svet organiziran za preprečevanje tovrstnih groženj, ampak prinaša tudi posledice pri zaznavanju globalizacije in za prihodnost mednarodnega sodelovanja. Mednarodna trgovina zagotavlja učinkovit način za boljše upravljanje tveganj zaradi šokov, saj spodbuja nje trgovine ustvarja tako kratkoročne kot dolgoročne koristi. Regionalni trgovinski sporazumi (Regional Trade Agreements – RTA) se v zadnjih letih pojavljajo v vedno večjem številu, ker ta oblika trgovinskih sporazumov predstavlja ključni sestavni del trgovinske politike za številne države sveta. Mednje prištevamo različne oblike integracije, kot so območja proste trgovine, carinske unije, skupni trgi, gospodarske unije, ki temeljijo na različnih stopnjah zmanjševanja diskriminacije, ki izhaja iz trgovinskih ovir in nacionalnih gospodarskih programov med državami članicami.

Regionalni trgovinski sporazumi pomagajo bistveno zmanjšati tradicionalne tarife in netarifne ukrepe (npr. tehnični standardi, sanitarni in fitosanitarni pogoji, kvote) med državami članicami ter druge ovire, ki se pojavljajo in so povezane z okoljsko ali delovnopravno zakonodajo. Sporazumi o prosti trgovini vsebujejo tudi določbe o lažjem in hitrejšem trgovanju, ki zmanjšujejo čezmejne ovire s poenostavitvijo carinske dokumentacije in postopkov (npr. carinjenje, inšpekcijski pregledi ali tehnične kontrole), kar lahko bistveno skrajša čas izvoza (EC, 2019; Ngyuen and Vaubourg, 2020).

Evropska komisija si s podporo Evropskega sveta in Evropskega parlamenta nenehno prizadeva za pogajanja in sklepanje novih trgovinskih sporazumov. Ta bilateralizem o prosti trgovini ni značilen samo za EU, temveč tudi za druga dva velika mednarodna trgovina, Združene države Amerike in Kitajsko, ki vršita pogajanja o dvostranskih trgovinskih sporazumih že več let. Finančna kriza je povzročila šibko domače povpraševanje, kar pritiska na EU, da išče izvozne trge. Poleg tega se rivalstvo Kitajske in Združenih držav Amerike v regijah hitro povečuje, kar ogroža evropski tržni delež v Latinski Ameriki in lahko vpliva na pogajanja v prihodnjih letih.

EU je prva večja partnerica, ki bo sklenila trgovinski sporazum s skupnim trgom južne cone (Mercado Común del Sur – Mercosur), tj. trgovinskim blokom, ki ga sestavljajo Argentina, Brazilija, Paragvaj in Urugvaj. Politični dogovor o celovitem trgovinskem sporazumu sta EU in Mercosur dosegla 28. junija 2019. V sporazumu med EU in Mercosurjem so predvidena inovativna prizadevanja za povezovanje mednarodne trgovine in trajnosti, saj je bilo v tej smeri sprejetih nekaj previdnostnih in posrednih ukrepov.

Kljub nasprotujočim si stališčem do sporazuma so lahko potencialni dobički tako za EU kot za Mercosur ogromni. Razviti trgi EU bi dobili dostop do hitro rastočih trgov v Latinski Ameriki, države Mercosurja pa bi pridobile visokokonkurenčne svetovne trge, kar bi omogočilo, da bodo podjetja sčasoma lahko dosegla ustrezno raven produktivnosti. Poleg tega so vse države, ki sodelujejo v sporazumu, vključno z Brazilijo, ratificirale pariški sporazum. Brez sporazuma se ne bodo izgubile le trgovinske priložnosti, temveč tudi priložnost za Evropo, da sklene strateško zavezanost z Mercosurjem, kar bi okrepilo zavezanost Mercosurja socialni vključenosti in boju proti podnebnim spremembam.

V članku obravnavamo vzroke in pomen nastanka trgovinskega sporazuma med državami članicami EU in državami članicami Mercosurja in predstavimo stanje trgovanja med članicami. S korelacijsko analizo preverimo povezanost izvozno-uvoznih tokov in BDP, povezanost carinskih in necarinskih ovir in trgovanja med državami članicami EU in državami članicami Mercosurja.

2 Liberalizacija trgovine in nastanek sporazuma med EU in Mercosurjem

Procesi ekonomskega integriranja držav so del procesov svetovnega sproščanja trgovine in ekonomskega sodelovanja. Liberalizacija ali meddržavno trgovinsko sproščanje je proces, ki določa mednarodno veljavne okvire pravil in pogojev za trgovinsko in tudi širše ekonomsko sodelovanje držav. Ko se o liberalizaciji na poseben pogodbeni način dogovarjata dve ali manjše število držav pogodbenic, takšno sproščanje medsebojne trgovine ali ekonomskega sodelovanja imenujemo mednarodno ekonomsko integriranje. Kot proces ekonomska integracija predstavlja postopke odpravljanja različnih skupin državnih ovir za medsebojno sodelovanje podjetij in ustanov iz držav članic podpisnic pogodbe o medsebojnem ekonomskem integriranju. Kot stanje je ekonomska integracija dosežena oblika meddržavnega sodelovanja, ki jo vsebinsko določa uresničen obseg odstranjenih različnih oblik trgovinske, ekonomske, tehnične, varnostne in drugih diskriminacij ter omejitev sodelovanja med državami (Hrovatin idr., 2017, str. 7–8).

V preteklosti so države v razvoju iskale motiv za gospodarsko integracijo v prednostih zaradi preusmeritve trgovine in industrializacije, ki nadomešča uvoz. Kasneje, z uvedbo ideje o dinamičnih učinkih integracije, so začele iskati argumente za integracijo v ekonomiji obsega, ustvarjanju naložb, prenosu tehnologije itd. Danes pa integracijske pobude držav v razvoju daleč presegajo te argumente – večina jih sledi politikam liberalizacije trgovine in deregulacije kot dela njihovih splošnih stabilizacijskih programov, dogovorjenih z mednarodnimi organizacijami. Cilj tega pristopa je narediti politike ekonomskih integracij združljive in dopolnjujoče se z drugimi politikami z namenom, da se spodbuja mednarodno konkurenčnost (Marinov, 2015, str. 33).

Države, ki so največ trgovale, so izkazale podporo multilateralni liberalizaciji trgovine s podpisom GATT leta 1947, vendar je regionalizem pomembno prispeval k ustanovitvi številnih regionalnih trgovinskih sporazumov. RTA odpravljajo trgovinske ovire za skoraj vso trgovino za njihove članice znotraj RTA. Glavni vir ustvarjanja trgovanja znotraj RTA je povečana trgovina med državami članicami, ki preusmeri povpraševanje po manj učinkovitih domačih dobaviteljih v povpraševanje po učinkoviteh regionalnih dobaviteljih (Cohn, 2016, str. 209–217).

Evropska unija (European Union – EU) je že od sredine 20. stoletja eden glavnih nosilcev sporazumov o prosti trgovini. Povečanje števila regionalnih trgovinskih sporazumov (Regional Trade Agreements) po vsem svetu je v zadnjih dveh desetletjih povzročilo nastanek večje, zapletene mreže različnih RTA, v kateri se več sporazumov

prekriva med istimi trgovinskimi partnerji. Ti sporazumi so sčasoma vse bolj presegli regionalne meje in postajali vse bolj medregionalni. Regionalni trgovinski sporazumi pomagajo bistveno zmanjšati tradicionalne tarifne in netarifne ukrepe (npr. tehnični standardi, sanitarni in fitosanitarni pogoji, kvote) med državami članicami ter druge ovire, ki se pojavljajo in so povezane z okoljsko ali delovnopravno zakonodajo. Sporazumi o prosti trgovini vsebujejo tudi določbe o zmanjševanju ovir trgovanja, ki zmanjšujejo čezmejne ovire s poenostavitvijo carinske dokumentacije in postopkov (npr. carinjenje, inšpekcijski pregledi ali tehnične kontrole), kar lahko bistveno skrajša čas izvoza (EC, 2019; Ngyuen and Vaubourg, 2020).

Izkušnje zadnjih desetletij kažejo, da je verjetno najučinkovitejša oblika prilagajanja izzivom rastoče konkurence zaradi ekonomske globalizacije povezana prav s sklepanjem primernih pogodb o ekonomskih integracijah. Vsi pozitivni učinki ekonomskih integracij v sodobnih razmerah mednarodnega in globalnega ekonomskega sodelovanja so na voljo državam, podjetjem in posameznikom samo kot potencialne možnosti. Ne glede na možne omejene pozitivne ali morda celo negativne učinke ekonomske integracije in ne glede na neenako razdelitev ekonomskih koristi med članice integracije velja, da sta potreba in želja po ekonomskem integriranju v svetu veliki in v zadnjih letih še naraščata. Mogoči negativni učinki odpiranja nacionalne ekonomije in trga, ki lahko nastanejo vsaj za del zaposlenih, za del lastnikov kapitala in za del lastnikov naravnih proizvodnih dejavnikov, se bodo zaradi odprave trgovinskih ovir zgodili predvsem tam, kjer se bodo omejitve z namenom zaščite za tujo konkurenco hitreje zmanjševale, ali pa tam, kjer so bile te ovire uporabljene kot zaščita manj produktivne in nekonkurenčne domače proizvodnje. Potencialno mogoči negativni učinki odpiranja gospodarstva in trga, povezani s problemi gospodarskega strukturnega prilagajanja, so prek ekonomskega integriranja manjši kot v primeru multilateralne odpiranja gospodarstva. Integracijsko odpiranje je omejeno na dogovor med samo nekaj izbranimi državami, multilateralno odpiranje pa zajema številne (če ne kar vseh) države sveta (Hrovatin idr., 2017, str. 23–30).

Učinki ekonomskega povezovanja držav v razvoju ne bi smeli biti omejeni samo na tiste, ki vplivajo na proizvodnjo in porabo, vendar morajo vključevati tudi potencialne pozitivne učinke na zaposlovanje, produktivnost, raven dohodkov, specializacijo, konkurenčnost itd. Vpliv prednosti integracije je po eni strani povezan z dejstvom, da spremembe v geografski porazdelitvi proizvodnje vplivajo na povpraševanje po delovni sili, po drugi strani pa prav tako večji pretoki delavcev vplivajo na ponudbo delovne sile, s čimer se povečujejo možnosti in stopnja zaposlovanja. Majhne države v razvoju lahko dosežejo uravnoteženo rast s povečanjem velikosti trga, koriščenjem ekonomije obsega in širitvijo svojih notranjih industrijskih poslov z gospodarskim povezovanjem. Za doseg te učinkovitosti pa so potrebna močna prizadevanja tako v gospodarskem kot v političnem smislu (Marinov, 2015, str. 31–32).

EU kot najbolj znani primer skupnega trga predstavlja obliko regionalne ekonomske povezave, ki zahteva veliko skupnih institucij, zato je bila pot do oblikovanja skupnega trga dolga. Začetni pogodbi o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo (ESPJ), podpisani leta 1951 v Parizu, je sledila pogodba o ustanovitvi Evropske

gospodarske skupnosti (EGS) leta 1957 v Rimu. Carinska unija je bila vzpostavljena leta 1968 s podpisom Enotnega evropskega akta (Single European Act). 7. februarja 1992 pa je bila v Maastrichtu podpisana pogodba o Evropski uniji (EU), ki je začela veljati 1. novembra 1993 in je ustvarila novo strukturo s tremi »stebri«, ki je hkrati politična in gospodarska. Evropski parlament (EP), Svet Evropske unije in Evropska komisija so tri glavne institucije, ki sprejemajo odločitve in kot »institucionalni trikotnik« oblikujejo politike in zakone, ki se uporabljajo v vsej EU. Ena od šestih ključnih nalog Sveta EU je sklepanje mednarodnih sporazumov med EU in drugimi državami ali mednarodnimi organizacijami. Številni sporazumi, ki jih Svet vsako leto sklene, lahko zajemajo širša področja (trgovino, sodelovanje in razvoj) ali pa posebne zadeve, npr. tekstil, ribištvo, znanost in tehnologijo, promet. Ena od štirih glavnih nalog Evropske komisije je, da zastopa EU pri pogajanjih o sporazumih med EU in drugimi državami. Odgovorna je za pogajanja o mednarodnih sporazumih v imenu EU kot pomemben glasnik na mednarodnem prizorišču (Ferfila, 2007, str. 63–77).

Čeprav so bili RTA v Latinski Ameriki v šestdesetih in sedemdesetih letih bolj usmerjeni v lastne trge, je sredi osemdesetih let oživel latinskoameriški regionalizem na bolj odprti osnovi. Največji od teh novejših RTA je Mercosur ali »Skupni trg južnega stožca«. 26. marca 1991 so države Republika Argentina, Zvezna republika Brazilija, Republika Paragvaj in Vzhodna republika Urugvaj podpisale pogodbo Treaty of Asunción (TOA) o ustanovitvi trgovinskega bloka Mercosur. Ta pogodba je ustvarila skupni južni trg. Kljub temu da je sestavljena iz samo petindvajsetih strani, je pogodba začrtala osnovni sklop ciljev in metod, s katerimi bi bili ti cilji doseženi. Za dosego teh ciljev pa je bilo potrebno vzpostaviti prosti promet blaga in storitev, poleg uvedbe skupne zunanje tarife tudi sprejetje skupne trgovinske politike, usklajevanje makroekonomije in sektorske politike ter potrebno je bilo uskladiti zakonodajo za okrepitev procesa vključevanja (Arana, 2017, str. 16). Pridruženi članici pa sta postali leta 1996 tudi Čile in Bolivija. Časovnica pogodbe TOA je predvidevala ustanovitev sporazuma o prosti trgovini v letih od 1991 do 1994, CU leta 1995 in sčasoma skupnega trga. Pomembnost Mercosurja izhaja predvsem iz pomembnosti dveh največjih članic, Brazilije in Argentine (Cohn, 2016, str. 234).

Prvo desetletje 21. stoletja je bilo obdobje pomembnega gospodarskega razvoja v Latinski Ameriki, o čemer priča stalna rast, ki prispeva k boljšemu delovanju na trgu dela, in opazen upad tako absolutne kot relativne revščine. Priča tudi naraščajoči BDP na prebivalca in naraščajoči srednji razred, ki se je v desetletju povečal s 23 % na 34 % in prvič prehitel število ljudi, ki živijo v revščini. Na splošno je Mercosur v veliki meri izkoristil regionalni gospodarski razcvet konec 20. stoletja, o čemer priča celotno zmanjšanje brezposelnosti od začetka 21. stoletja. Ti trendi so bili še posebej koristni za Argentino, ki se je postopoma opomogla od finančne krize, Urugvaj in Brazilijo, preden je slednjo v letih 2015–2017 prizadela huda recesija. Od pomladi leta 2018 je Argentina trpela zaradi dramatičnega padca vrednosti pesa, naraščajoče inflacije (junija skoraj 30-odstotna na letni ravni) in upočasnitve gospodarstva, kar bi lahko državo kmalu pripeljalo do gospodarske recesije in ogrozilo njeno nedavno družbeno-gospodarsko uspešnost (LSE, 2019, str. 40).

Sporazum med EU in Mercosurjem je zasnovan na treh pomembnih temeljih: političnem dialogu, medsebojnem sodelovanju in prosti trgovini. Poudarek pa je na ekonomskem sodelovanju. Sporazum o prosti trgovini Mercosurju ponuja priložnosti za ponovno oživitev svoje notranje konvergence, da integrira svoje gospodarstvo v svetovne vrednostne verige in se pridruži EU pri podpori multilateralnemu tržnemu sistemu v času naraščajočega ekonomskega nacionalizma in unilateralizma. Glavni pogajalski cilji EU so spodbujanje dvoregionalnega in medregionalnega povezovanja, postopna liberalizacija dostopa do trga, tudi za občutljive kmetijske izdelke in storitve, ter odprava ali zmanjšanje nevarinskih ovir in dostop do trga javnih naročil v državah Mercosurja. Višanje uvoznih kvot odpira okno priložnostim za agroživilski sektor, saj je Mercosur velik proizvajalec visokokonkurenčnih kmetijskih proizvodov, zlasti mesa, soje in sladkornega trsa. Ofenzivni interesi Mercosurja so povečati izvozne možnosti na trgu EU z odpravo ali bistvenim znižanjem uvoznih carin EU in dodajanjem novih ali razširitvijo veljavnih tarifnih kvot za kmetijske proizvode, v katerih ima močno primerjalno prednost. Ofenzivni interesi EU pa so zagotoviti visoko raven zaščite pravic intelektualne lastnine, spodbujati trajnostni razvoj, učinkovito izvajanje pravic delavcev in okoljskih standardov ter ciljev v zvezi s podnebnimi spremembami ter oblikovati pravila svetovne trgovine v skladu s skupnimi vrednotami demokracije, človekovih pravic in pravne države. Sporazum je obravnavan tudi kot strateški instrument za oživitev notranje konvergence Mercosurja in pospeševanje njegove integracije v globalne trgovinske verige z ambicioznimi preferencialnimi trgovinskimi dogovori tudi z drugimi naprednimi gospodarstvi. Navkljub unilateralizmu in protekcionizmu si EU prizadeva poslati močan signal svetu, da obe strani podpirata multilateralni tržni sistem in si želita okrepiti strateško sodelovanje, vključno z globalnim upravljanjem v mednarodnih forumih, kot sta WTO in G20. Zanimanje članic EU za sporazum EU-Mercosur se je v zadnjem času povečalo, čeprav ne tako dramatično kot pri članicah Mercosurja. Za EU je še vedno bolj »priložnost« kot »potreba«. Finančna kriza je povzročila šibko domače povpraševanje, kar povzroča v EU, da išče izvozne trge. Poleg tega se rivalstvo Kitajske in Združenih držav Amerike v regijah hitro povečuje, kar ogroža tržni delež EU v Latinski Ameriki in lahko vpliva na pogajanja v prihodnjih letih. Vendar polemika o morebitnem vplivu dogovora na okolje, podnebne spremembe, pravice domorodcev, prihodnost kmetov in varnosti hrane v EU ustvarja pomembne izzive za njegovo ratifikacijo (<https://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/eu-mercotur-association-agreement/>).

Sporazum med EU in Mercosurjem bo povečal učinkovitost in omogočil diverzifikacijo trgovine, zaradi katere sta EU in Mercosur bolj odporna na nenadne gospodarske spremembe, ki smo jim priča ob pandemiji covida-19. Poleg tega bi ratifikacija sporazuma državam Mercosurja olajšala nakup tehnologije iz EU, ki bi privedla do učinkovitejše proizvodnje in nižjih emisij, zaradi česar bi bila gospodarska rast Mercosurja bolj trajnostna.

3 Metodologija

3.1 Podatki

V raziskavi smo uporabili sekundarne presečne podatke o trgovanju med 27 članicami EU in 4 članicami Mercosurja, ki smo jih pridobili iz statistično-tržnih baz podatkov, kot so Eurostat, ITC in World Bank za obdobje od 2009 do 2019. Podatke smo zbrali za spremenljivke:

BDP/prebivalca – bruto domači proizvod (BDP) na prebivalca je temeljni kazalnik gospodarske uspešnosti in se običajno uporablja kot širše merilo povprečnega življenjskega standarda ali gospodarske blaginje kljub nekaterim priznanim pomanjkljivostim. Realni BDP na prebivalca meri povprečno raven nacionalnega dohodka (prilagojenega za inflacijo) na osebo. BDP na prebivalca se izračuna tako, da se BDP države deli s celotnim številom prebivalcev države.

Izvoz – izvoz se nanaša na prodajo blaga ali storitev, ki izvirajo ali so proizvedene v eni državi, strankam v drugi državi. Izvoz je del gospodarskih dejavnosti, ki potekajo med državami. Ponuja nove tržne priložnosti za proizvajalce, pridelovalce ali prodajalce v državi izvoznici. Izvoz ponuja tudi priložnost za širitev poslovnih dejavnosti in povečanje gospodarskih dejavnosti v dveh ali več državah. Izvoz je platforma, ki poslovnemu subjektu omogoča, da se predstavi in uveljavi kot globalni akter.

Uvoz – uvoz blaga in storitev sestavljajo transakcije z blagom in storitvami (nakupi, menjava in darila) od nerezidentov k rezidentom. Uvoz blaga in storitev (blagovna menjava) predstavlja blago, ki z vstopom na gospodarsko ozemlje države povečuje zalogo njenih materialnih virov.

Carine so davek, ki ga vlada določene države uvede na uvoz. So pomembna ovira za prosto trgovino; pogosto se uvedejo za zaščito domače industrije pred poceni uvozom. Zvišujejo cene za potrošnike, zmanjšujejo uvoz in lahko povzročijo povračilne ukrepe drugih držav.

Carinska stopnja je v odstotkih pri carinah »ad valorem« ali v nominalni vrednosti pri specifičnih carinah izražena višina carine, ki se plača za neko blago.

Tehnične ovire v trgovini so predpisi, standardi, postopki testiranja in certificiranja, ki lahko ovirajo trgovino.

Sanitarni in fitosanitarni ukrepi (SPS) so karantenski ukrepi, ki se uporabljajo za zaščito življenja ali zdravja ljudi, živali ali rastlin pred tveganji zaradi vnosa in širjenja škodljivcev in bolezni ter pred tveganji zaradi aditivov, toksinov in onesnaževalcev v živilih in krmi.

3.2 Metode obdelave podatkov

Statistično značilnost razlik med spremenljivkami smo preverjali z dvosmernim ANOVA F-testom. Dvosmerna ANOVA se uporablja za oceno, kako se spremeni povprečje kvantitativne spremenljivke glede na ravni dveh kategoričnih spremenljivk. Za analizo povezav med uporabljenimi spremenljivkami smo uporabili v literaturi največkrat uporabljeni Pearsonov korelacijski koeficient, ki opisuje linearno povezavo

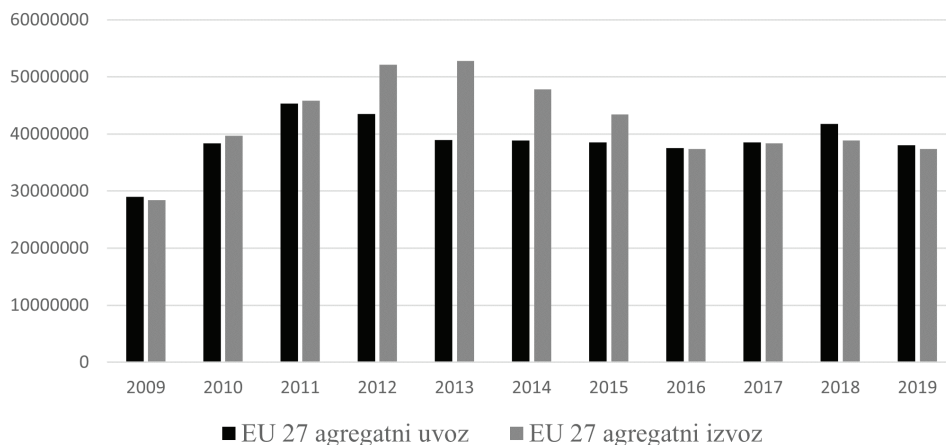
med dvema kvantitativnima spremenljivkama. Je parametrični test, ki ima veliko moč, kadar so izpolnjene vse potrebne predpostavke. In sicer da sta obe spremenljivki na ravni intervala ali razmerja, podatki o obeh spremenljivkah imajo normalno porazdelitev, podatki nimajo odstopanj, izhajajo iz naključnega ali reprezentativnega vzorca in pričakovana povezava med spremenljivkama je linearna.

Podatki so bili obdelani s programskim paketom EViews 12.

4 Rezultati in razprava

Skupna blagovna menjava med EU in Mercosurjem se je od leta 2008 iz 81,7 milijarde evrov povečevala do najvišje vrednosti leta 2012 s 100,5 milijarde evrov in padla do leta 2018 na 87,6 milijarde evrov. Leta 2018 je blagovna menjava Mercosurja s Kitajsko predstavljala 24,1 % zunanje trgovine bloka pred EU z 20,1 % in ZDA s 14,4 %. Nestanovitnost svetovnih cen surovin do neke mere pojasnjuje nihanje vrednosti izvoza Mercosurja, ki je bilo bolj izraženo pri izvozu Mercosurja v svet kot izvozu v EU. Tako zmanjšanje povpraševanja Mercosurja po evropskem blagu zaradi hude recesije v Braziliji med letoma 2014 in 2016 ter preusmerjanja trgovine k novim konkurentom kot tudi visoke carinske in necarinske ovire so bili glavni razlogi za pomanjkanje rasti izvoza EU v Mercosur. Leta 2017 je EU izgubila dolgoletni stalni položaj prvega trgovinskega partnerja Mercosurja na račun Kitajske (EPRS, 2019, str. 2–4).

Graf 1: Prikaz agregatnega uvoza EU iz Mercosurja in agregatnega izvoza EU v Mercosur v letih med 2009 in 2019

Vir: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ext_lt_intertrd/default/table?lang=e

Evropski izvoz v Mercosur je leta 2018 znašal 45 milijard evrov, uvoz EU iz Mercosurja pa 42,5 milijarde evrov (EUROSTAT). Izvoz EU v Mercosur je leta 2019 obsegal 41 milijard evrov blaga, leta 2018 pa 21 milijard evrov storitev. EU je največja tuja vlagateljica v Mercosur z vrednostjo 365 milijard evrov, medtem ko so

naložbe Mercosurja v EU leta 2017 znašale 52 milijard evrov. EU je v svetovnem merilu zabeležila presežek trgovine z Mercosurjem v višini 5.341 milijard evrov v letu 2019, a po drugi strani pa je EU zabeležila trgovinski primanjkljaj 13,9 milijarde evrov v trgovini s kmetijsko-živilskimi proizvodi. Države Mercosurja so v letu 2019 predstavljale več kot 13 % v celotnem uvozu EU, medtem ko predstavlja izvoz kmetijsko-živilskih izdelkov iz EU v države Mercosurja le nekaj preko 1 % celotnega evropskega izvoza (https://webgate.ec.europa.eu/isdbresults/factsheets/region/details_mercosur-4_en.pdf).

Povezanost trgovanja med 27 članicami EU in 4 članicami Mercosurja in stopnje BDP na prebivalca članic EU v obdobju med letoma 2009 in 2019 je predstavljena s Pearsonovim korelacijskim koeficientom.

V tabeli 1 je prikazana povezanost med BDP na prebivalca ter izvozom 27 držav EU v 4 članice Mercosurja. Iz podatkov analize je razvidno, da je v letih med 2009 in 2019 povezanost med izvozom iz držav EU in BDP na prebivalca statistično značilna ($p < 0,05$), vendar šibka.

Tabela 1: Korelacijska tabela – izvoz EU 27 v države Mercosurja

		<i>BDP/ prebivalca</i>	<i>Izvoz v Brazilijo</i>	<i>Izvoz v Argentino</i>	<i>Izvoz v Paragvaj</i>	<i>Izvoz v Urugvaj</i>
BDP/ prebivalca	korel. koef. sig.	1.000000 -----				
Izvoz v Brazilijo	korel. koef. sig.	0.142208 0.0142*	1.000000 -----			
Izvoz v Argentino	korel. koef. sig.	0.140162 0.0156*	0.974739 0.0000*	1.000000 -----		
Izvoz v Paragvaj	korel. koef. sig.	0.155027 0.0074*	0.772608 0.0000*	0.798306 0.0000*	1.000000 -----	
Izvoz v Urugvaj	korel. koef. sig.	0.121036 0.0371*	0.865861 0.0000*	0.880040 0.0000*	0.744271 0.0000*	1.000000 -----

* Korelacija je signifikantna pri $p < 0,05$.

Vir: Lastni izračuni, EViews, 2022.

Tabela 2: Korelacijska tabela – uvoz EU 27 iz držav Mercosur

<i>Korelacija p-vrednost</i>		<i>BDP/ prebivalca</i>	<i>Uvoz iz Brazilije</i>	<i>Uvoz iz Argentine</i>	<i>Uvoz iz Paragvaja</i>	<i>Uvoz iz Urugvaja</i>
BDP/ prebivalca	korel.nkoef. sig.	1.000000 -----				
Uvoz iz Brazilije	korel. koef. sig.	0.172516 0.0029*	1.000000 -----			
Uvoz iz Argentine	korel. koef. sig.	0.090664 0.1190	0.825278 0.0000*	1.000000 -----		
Uvoz iz Paragvaja	korel. koef. sig.	0.034868 0.5495	0.623734 0.0000*	0.771037 0.0000*	1.000000 -----	
Uvoz iz Urugvaja	korel. koef. sig.	0.115171 0.0474*	0.843203 0.0000*	0.821086 0.0000*	0.762412 0.0000*	1.000000 -----

* Korelacija je signifikantna pri $p < 0,05$.

Vir: Lastni izračuni, EViews, 2022.

Iz tabele 2 je razvidno, da je povezanost BDP na prebivalca v letih med 2009 in 2019 in uvozom iz Brazilije in Urugvaja statistično značilna ($p < 0,05$) in šibka. Povezanost med uvozom iz Argentine in Paragvaja ter BDP na prebivalca v tem obdobju ni statistično značilna. Povezanost izvozno-uvoznih tokov in BDP na prebivalca je večinoma signifikantna, vendar šibka.

Preučili smo tudi pomen odprave carinskih in necarinskih ovir, določenih v sporazumu EU-Mercosur. Sporazum bo odpravil uvozne tarife za več kot 90 % izdelkov, s katerimi se trguje med obema blokoma (trenutno je le 24 % brazilskega izvoza v EU popolnoma brez tarif). Postopek odprave tarif za kmetijske proizvode se razlikuje glede na proizvod in lahko traja do 15 let od začetka veljavnosti. Po drugi strani pa nekatere carine za brazilski kmetijski izvoz ne bodo odpravljene, saj spadajo v sektorje, ki jih ščiti EU. Za te proizvode se namesto odprave tarif uporabljajo preferencialne uvozne kvote z znižanimi tarifami, z uporabo stopenj znotraj kvote in posebnih tarif (fiksna vrednost v evrih, ki se plača za vsako uvoženo tono proizvoda). Kmetijski proizvodi, vključeni v ta režim, so: a) govedina; b) piščančje meso; c) svinjsko meso; d) sladkor; e) riž; f) med in g) koruza. Vsak od teh izdelkov ima svoje posebne tarife, o katerih se bodo sčasoma pogajali (OECD, 2019; Franco, 2021, str. 24–25).

Necarinske tarifne ovire v kmetijstvu vključujejo tehnične trgovinske ovire, ki odražajo tehnične predpise in standarde ter sanitarne in fitosanitarne (SPS) ukrepe, ki zagotavljajo varnost hrane. Našteti predpisi so navadno bolj strogi v državah z visokimi dohodki kot v državah s srednjimi in nizkimi dohodki. Medtem ko so znižanja carin igrala pomembno vlogo pri zniževanju trgovinskih stroškov in spodbujanju kmetijsko-živilske trgovine, so necarinske tarifne ovire veliko bolj pomembne kot v večini drugih sektorjev in njihovi učinki na trgovino so lahko veliko močnejši od vpliva carinskih tarif (FAO, 2020).

Sporazum med EU in Mercosurjem zato vsebuje tudi poglavje o sanitarnih in fitosanitarnih ukrepih, ki vsebuje določbe za zagotovitev preglednosti, predvidljivosti in uporabe znanstvenih načel v trgovini s kmetijskimi proizvodi. Določa tudi vzpostavitev mehanizmov za prepoznavanje sanitarnih in fitosanitarnih statusov, ki so eden od glavnih necarinskih ovir, s katerimi se soočajo brazilski izdelki (Franco, 2021, str. 24).

Povezanost carinskih in necarinskih ovir pri uvozu v EU in članice Mercosurja v obdobju med letoma 2009 in 2019 je predstavljena v tabeli 3 s Pearsonovim korelacijskim koeficientom.

Glede na rezultate korelacijske analize v tabeli 3 lahko zaključimo, da imajo carinske in necarinske ovire statistično značilen ($p < 0,05$) vpliv na uvoz držav EU in Mercosurja v obdobju med letoma 2009 in 2019. Povezava med uvozom ter carinsko stopnjo in zahtevanimi fitosanitarnimi certifikati je pozitivna in močna (0,692 in 0,896). Povezava med uvozom in tehničnimi ovirami pa je srednje močna, ampak tudi statistično značilna ($p = 0,03$). Na podlagi podatkov ocenjujemo, da imajo carinske in necarinske ovire pomemben vpliv na uvoz v posamezno državo, saj dolgotrajni carinski postopki izvoznikom velikokrat otežujejo izvoz v določene države.

Tabela 3: Korelacijska tabela – carinske in necarinske ovire pri uvozu

		<i>Uvoz</i>	<i>Carinska stopnja</i>	<i>Tehnične ovire</i>	<i>SPS</i>
Uvoz	korel. koef. sig.	1.000000 -----			
Carinska stopnja	korel. koef. sig.	0.692380 0.0000*	1.000000 -----		
Tehnične ovire	korel. koef. sig.	0.292977 0.0300*	-0.397011 0.0027*	1.000000 -----	
SPS	korel. koef. sig.	0.896787 0.0000*	0.578754 0.0000*	0.395371 0.0028*	1.000000 -----

*Korelacija je signifikantna pri $p < 0,05$.

Vir: Lastni izračuni, EViews, 2022.

5 Zaključek

V literaturi ocene učinkov sporazuma med EU in Mercosurjem na bruto domači proizvod za EU praviloma kumulativno ne presegajo enoodstotne rasti za obdobje desetih let, vendar pa različni avtorji ugotavljajo, da bi lahko bili v daljšem obdobju v posamičnih panogah (predvsem v kmetijstvu in proizvodnji hrane in pijače) učinki izrazitejši. V primeru držav EU bi velik del zvišanja BDP izhajal iz povečane potrošnje cenejšega uvoza, manjši del pa pripisujejo povečanju izvoza in naložbam. Morda bo obdobje po epidemiji poudarilo pomembno vlogo sodelovanja in spodbudilo ukrepe ter sedanja prizadevanja EU za podporo državam, ki jih je pandemija najbolj prizadela. Sporazum med EU in Mercosurjem bi lahko bil pomembno orodje pri tem okrevanju po pandemiji, saj je inovativen v tem, da namesto osredotočanja na samo tradicionalne tarifne ureditve, se osredotoča tudi na lokalne pridobitve v smislu trajnostnega razvoja, razvoja malih in srednjih podjetij ter javnih naročil. Zato to ni le tarifni sporazum, temveč sredstvo tako za spodbujanje tehnološkega sodelovanja, kulturnega in političnega povezovanja med obema blokoma kot tudi povečanje izmenjave ustrezne tehnologije kmetijsko-živilske proizvodnje. Obenem spodbuja sodelovanje civilne družbe pri nadzoru pogojev sporazuma, ki vključuje vidike trajnostne kmetijsko-živilske proizvodnje za izvoz, in nudi podporo projektom mednarodnega sodelovanja, ki krepijo to vrsto proizvodnje, vključno s trajnostno kmetijsko-živilsko proizvodnjo v tradicionalnih lokalnih skupnostih.

Mojca Osredkar Mergole

The Importance of Economic Integration and Trade Liberalisation, Using the Example of the Trade Agreement between the EU and Mercosur Countries

Regional economic integration has been one of the main trends in the development of international economic relations over the last few decades. Global shocks, such as the 2008 financial crisis and the COVID-19 pandemic, require international cooperation and coordination, as the situation not only raises the question of how the world should be organised to counter such threats, but also has implications for the perception of globalisation and the future of international cooperation. International trade provides an effective way to better manage the risks of shocks, as trade facilitation generates both short- and long-term benefits.

This article discusses the causes and the importance of the creation of a trade agreement between the EU member states and Mercosur, and presents the state of trade between the member states. Correlation analysis is used to test the research questions of the impact of trade on the economies of individual member states and the impact of tariff and non-tariff barriers on trade between EU member states and Mercosur member states.

The processes of economic integration of countries are part of the processes of global trade liberalisation and economic cooperation. Liberalisation, or trade liberalisation between countries, is the process of establishing internationally agreed frameworks of rules and conditions for trade and wider economic cooperation between countries. When liberalisation is agreed in a specific contractual manner between two or fewer contracting parties, such a relaxation of trade or economic cooperation is called international economic integration. As a process, economic integration refers to the processes of removing various sets of national barriers to cooperation between enterprises and institutions from the member states signatory to an economic integration treaty.

Experience over the last decades shows that probably the most effective way of adapting to the challenges of increasing competition due to economic globalisation is precisely by concluding appropriate economic integration agreements. All the positive effects of economic integration in the modern context of international and global economic cooperation are only available to countries, companies, and individuals as potential opportunities. Notwithstanding the possible limited positive or perhaps even negative effects of economic integration, and notwithstanding the unequal distribution of economic benefits among the members of the integration, the need and desire for economic integration in the world is strong and has been growing in recent years (Hrovatin et al., 2017, pp. 23–30).

The welfare effects of economic integration of developing countries should not be limited to those affecting production and consumption, but should also include

potential positive effects on employment, productivity, income levels, specialisation, competitiveness, etc. The impact of the benefits of integration is linked, on the one hand, to the fact that changes in the geographical distribution of production affect labour demand, while, on the other hand, increased flows of workers also affect labour supply, thereby increasing employment opportunities and employment rates. Small developing countries can achieve balanced growth by increasing market size, exploiting economies of scale and expanding their domestic industrial operations through economic integration. Achieving these effects requires a strong effort, both economically and politically (Marinov, 2015, pp. 31–32).

The European Union (EU) has been one of the main promoters of free trade agreements since the mid-2000s. Regional trade agreements help to significantly reduce traditional tariff and non-tariff measures (e. g., technical standards, sanitary and phytosanitary conditions, quotas) between member states, as well as other barriers that arise and are related to environmental or labour legislation. FTAs also contain trade facilitation provisions that reduce cross-border barriers by simplifying customs documentation and procedures (e. g., customs clearance, inspections or technical controls), which can significantly reduce the time to export (EC, 2019; Ngyuen & Vaubourg, 2020).

The EU is the first major partner to conclude a trade agreement with the Common Market of the Southern Zone (Mercado Común del Sur – Mercosur), a trading bloc made up of Argentina, Brazil, Paraguay and Uruguay. The EU and Mercosur reached a political agreement for a comprehensive trade agreement on 28 June 2019. The EU-Mercosur agreement provides for innovative efforts to integrate international trade and sustainability, with some precautionary and indirect measures in this direction.

The EU-Mercosur agreement is based on three important pillars: political dialogue, mutual cooperation, and free trade. The focus is on economic cooperation. The FTA offers Mercosur opportunities to revitalise its internal convergence, to integrate its economy into global value chains, and to join the EU in supporting the multilateral market system at a time of rising economic nationalism and unilateralism. The EU's main negotiating objectives are to promote bi-regional and inter-regional integration, progressive liberalisation of market access, including for sensitive agricultural products and services, the elimination or reduction of non-tariff barriers, and access to the public procurement market in Mercosur. The increase in import quotas opens a window of opportunity for the agri-food sector, as Mercosur is a major producer of highly competitive agricultural products, in particular meat, soya and sugar cane. Mercosur's offensive interests are to increase export opportunities to the EU market by eliminating or substantially reducing EU import tariffs, and adding new or extending existing tariff quotas for agricultural products where it has a strong comparative advantage. The EU's offensive interests are to ensure a high level of protection of intellectual property rights; to promote sustainable development; to ensure the effective implementation of workers' rights, environmental standards and climate change objectives; and to shape the rules of global trade in line with the shared values of democracy, human rights and the rule of law. The agreement is also seen as a strate-

gic instrument to revive Mercosur's internal convergence and to foster its integration into global trade chains through ambitious preferential trade arrangements, including with other advanced economies (<https://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/eu-mercosur-association-agreement/>).

Since 2008, total trade between the EU and Mercosur has increased from €81.7 billion to a peak of €100.5 billion in 2012, falling to €87.6 billion by 2018. In 2018, Mercosur's trade with China accounted for 24.1% of the bloc's foreign trade, ahead of the EU at 20.1% and the US at 14.4%. The volatility of world commodity prices explains to some extent the volatility in the value of Mercosur's exports, which has been more pronounced for Mercosur's exports to the world than for those to the EU. The decline in Mercosur's demand for EU goods due to Brazil's severe recession between 2014 and 2016 and the trade diversion towards new competitors, as well as high tariff and non-tariff barriers, were the main reasons for the lack of growth in EU exports to Mercosur. In 2017, the EU lost its long-standing position as Mercosur's first trading partner to China (EPRS, 2019, pp. 2–4)

The correlation between trade between the EU-27 and Mercosur and the level of GDP per capita of the EU member states between 2009 and 2019 is represented by the Pearson correlation coefficient. The analysis shows that between 2009 and 2019, the correlation between exports from EU countries and GDP per capita is statistically significant ($p < 0.05$) but weak. The correlation between GDP per capita in the 2009–2019 period and imports from Brazil and Uruguay is statistically significant ($p < 0.05$) but weak. The relationship between imports from Argentina and Paraguay and GDP per capita is not statistically significant over the period. The correlation between export-import flows and GDP per capita is mostly significant, but weak. According to the results of the correlation analysis, it can be concluded that tariff and non-tariff barriers had a statistically significant ($p < 0.05$) impact on EU and Mercosur imports between 2009 and 2019. The correlation between imports and the customs rate and the phytosanitary certificates required is positive and strong (0.692 and 0.896, respectively). The association between imports and technical barriers is moderately strong but also statistically significant ($p = 0.03$). Based on the data, we estimate that customs and non-tariff barriers have a significant impact on imports into a given country, as lengthy customs procedures often make it difficult for exporting countries to export to certain countries.

In the literature, estimates of the effects of the EU-Mercosur agreement on gross domestic product for the EU are generally no higher than a cumulative growth rate of 1% over a ten-year period, but various authors have noted that over a longer period, the effects could be more pronounced in individual sectors (notably agriculture and food and beverage production). In the case of EU countries, a large part of the increase in GDP would come from increased consumption of cheaper imports, while a smaller part is attributed to increased exports and investment. Perhaps the post-epidemic period will underline the important role of cooperation, and encourage EU action and ongoing efforts to support the countries most affected by the pandemic. The EU-Mercosur agreement could be an important tool in this recovery from the pandemic, as it is innovative

in that instead of focusing only on traditional tariff arrangements, it focuses on local gains in terms of sustainable development, SME development and public procurement.

LITERATURA

1. Ahtik M., Mencinger J. (2012) Ekonomika evropske integracije, GV Založba, Ljubljana
2. Baltensperger M., Dadush U. (2019) The European Union-Mercosur Free Trade Agreement: prospects and risks; Policy Contribution, Issue n° 11. Dostopno na: <https://www.bruegel.org/2019/09/the-european-union-mercotur-free-trade-agreement-prospects-and-risks/> (Pridobljeno 9.12.2020)
3. Bhandari P.(2021) Correlation Coefficient. Types, Formulas & Examples. Dostopno na: <https://www.scribbr.com/statistics/correlation-coefficient/> (Pridobljeno 6.12.2020)
4. Berkum S.(2015), Prospects of an EU-Mercosur trade agreement for the Dutch agrifood sector, LEI Wageningen UR report 2015-036, Affiliation: LEI Wageningen UR Dostopno na: <https://edepot.wur.nl/335854> (Pridobljeno 9.12.2020)
5. Cohn, T. H. in Hira, A. (2016). Global Political Economy: Theory and Practice. 7th Edition. Pearson, str. 234 -236
6. Damijan J.P., Kostevc Č., Redek T. (2018) Sektorska analiza predvidenih posledic trgovinskih sporazumov EU-Mercosur in EU-Japonska, Center poslovne odličnosti, Ekonomska fakulteta, Univerza v Ljubljani
7. EC (2020) Agri-food trade statistical factsheet, Factsheets on EU countries agri-food trade with the world, individual countries and selected regions. Dostopno na: https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/facts-andfigures/markets/trade/trade-country-region/trade-value_en (Pridobljeno 9.12.2020)
8. European Commission (2016) Comprehensive Free Trade Agreement with Mercosur, Potential gains for the EU. Dostopno na: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/may/tradoc_154559.pdf (Pridobljeno 13.12.2020)
9. EUROSTAT (2020), Brazil-EU – international trade in goods statistics. Dostopno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_trade_in_goods_-_a_statistical_picture (Pridobljeno 17.12.2020)
10. FAO. 2020. The State of Agricultural Commodity Markets 2020. Agricultural markets and sustainable development: Global value chains, smallholder farmers and digital innovations. Rome, FAO. Dostopno na: <http://www.fao.org/documents/card/en/c/cb0665en> (Pridobljeno 14.7.2)
11. Franco F.C. (2021) What opportunities has the Mercosur-EU trade agreement provided for Brazil's agrifood sector? EU-MERCOSUR TRADE AGREEMENT, Analysis of Sectoral Impacts in Brazil, Friedrich-Ebert-Stiftung, Brussels, str.22-26
12. Ferfila B. (2007) Zbornik o Evropski uniji -Handbook of the European Union, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, str. 63 -77
13. Hrovatin N., Kostev Č., Kumar A., Mrak M., Rant V., Šlander Wostner S.(2017) Ekonomika Evropske unije, Ekonomska fakulteta, Ljubljana
14. LSE (2019) Sustainability Impact Assessment in Support of the Association Agreement Negotiations between the European Union and Mercosur, Draft Interim Report: Dostopno na: <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2164> (Pridobljeno 13.12.2020)
15. Marinov E. (2015). Economic Determinants of Regional Integration in Developing Counties. International Journal of Business and Management, Vol. III(3), str. 22-39. , DOI: 10.20472/BM.2015.3.3.003
16. Nguyen B.D, Vaubourg A.G (2020) Financial intermediation, trade agreements and international trade, World Economy. 2020;00:1–30, John Wiley & Sons Ltd
17. OECD (2019) The changing landscape of agricultural markets and trade: prospects for future reforms, OECD Food, Agriculture and Fisheries, Papers, No. 118, OECD Publishing, Paris, Dostopno na: <https://doi.org/10.1787/7dec9074-en> (Pridobljeno 14.7.2021)

18. Plummer G.M., Cheong D., Hamanaka S. (2010) Methodology for Impact Assessment of Free Trade Agreements; Mandaluyong City Asian Development Bank, Philippines
19. Santeramo F.G., Guerrieri V., Lamonaca E. (2018) On the Evolution of Trade and Sanitary and Phytosanitary Standards: The Role of Trade Agreements, Agriculture, 2018
20. SICE: Trade Policy Developments: MERCOSUR – EU Background and Negotiations: Dostopno na: [http://www.sice.oas.org/tpd/mer_eu/mer_eu_e.asp# Docs_negotiations](http://www.sice.oas.org/tpd/mer_eu/mer_eu_e.asp#Docs_negotiations) (Pridobljeno 6.12.2020)